

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Decisio CXLVII. De impetrante beneficium Parochiale per pensionem 500.
florenorum Ordinario Collatori solutam, postmodum valde anxio, & sibi
consulente de remedio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

TITULUS III.

De Simonia, & ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur.

DECISIO CXLVII.

De impetrante beneficium Parochiale per pensionem 500. florenorum Ordinario collatori solutam, ac postmodum valde anxio, & sibi consulente de remedio.

SPECIES FACTI.

Duo eximia doctrinae & probitatis Sacerdotes, Henricus & Wolfgangus, sollicitarunt sibi beneficia parochialia conferri, planè digni aliis competitoribus præferri: sed à quolibet seorsim ante collationem exigebantur quingenti floreni sub prætextu privilegii à Sede Apostolica concessi. Tergiversabatur uterque invid, sed, quia sine hac pensione actum se agere videbant, demum consenserunt & persolutà dictà summâ in parochialibus beneficiis iustitiam sunt, quibus etiam summa cum laude præfuerunt per unum & alterum annum, interim tamen internos conscientia stimulos passi, & multum anxii, utrùm non Simoniacè fuerint promoti. Ambo itaque, ut hac tortura se liberarent, remedium quaesierunt, Wolgan-

gus quidem apud Episcopum, quia Episcopum in casu Simoniae occulte pro foro interno absolventi à censuris, & dispensandi ad retinendum beneficium Simoniacè obtentum, facultate præditum esse cognitum habebat juxta probabilem Lessii l. 2. de J. & J. c. 35. dubit. 25. n. 140. Henriquez c. 56. de Excom. l. 13. Palao de Simon. disp. 3. pu. ult. n. 4. P. Kriener l. 5. tit. de Simon. n. 594. cum Panor. mit. in c. postulasti de cleric. excom. ministr. & Suar. to. 5. in 3. part. d. 13. sect. n. 34. & quorundam aliorum sententiam, atque dispensationem absque ullo ferè onere impetravit. Henricus autem, seu ignorans hujus sententiae probabilitatem seu eidem diffidens, sicut alii Auctores nolunt eam approbare, Romam recurrit ad S. Pœnitentiam, quæ quidem abso-

lutionem à censuris, & dispensationem ab irregularitate quomodo libet contracta, Confessario Henrici commisit pro foro interno in iuncta ei pro modo culpæ poenitentia saluari, sed adjecta conditione ac onere, ut intra annum sub pœna relabendi eo ipso in eadem censuras, Ecclesiam Parochialem libere cum effectu dimittat, nec non fructus ex ea perceptos, prout de jure, restituat. Interea nescio quâ viâ innotuit Henrico, Indultum Papale prætersum ignorari Romæ, ipse tamen omnia dissimulavit; id quod eò tutius & consultius fecit, quod ipse post obtentam dispensationem à S. Poenitentia intra annum dimiserit beneficium parochiale, ut iustus erat, quamvis ante dimissionem actualem per amicum sibi providerit de alia parochia, quam etiam obtinuit, at exterius per viam permutationis, eò quod coram officio Ecclesiastico crimen suum occultum, & necessitatem resignandi, aperire horruerit: quæ de causa in supplici libello pro obtinenda nova parochia non expressit permutationem, sed sic scripsit, *dimitto & destituo possessam parochiam liberrime; quia tamen parochus (is erat, cum quo exterius permutare censebatur) aliò abire cogitat, vogo demississime, ut me ad illius parochiam benignissime admittere placeat non mutative, sed intuitu meritorum meorum: quæ verba, intuitu meritorum, postea etiam inserta erant litteris collationis, Quod autem fructuum re-*

stitutionem, quæ pariter in iuncta fuit Henrico, attinet, illam necdum fecit, licet jam tertius interea à dispensatione executioni data fluat annus, non quidem ex perversa intentione non restituendi, sed partim ne periculo manifestandi criminis commissi se exponeret, partim quia pecuniis ad alia negotia necessariis, ut putabat, applicandis indigebat; firmiter tamen statuens non solum capitale, sed etiam annuos census instar alterius debitoris solvere suo tempore Ecclesiæ, ne huic ex dilatione lucrum cesseret. Proposita hunc in modum rei serie Henricus sequentia ex me quaesivit. 1. An opus absolute habuerit absolutione à censuris, & dispensatione ab irregularitate, ac ad beneficium retinendum? 2. An supposita necessitate satis impleverit primam conditionem à S. Poenitentia in iunctam, vi cuius debebat libere beneficium dimittere? 3. An alteram conditionem, vi cuius intra annum fuit obligatus restituere fructus perceptos, satis impleverit? 4. An, si unam vel alteram conditionem non satis implevisset, parochiam, quam postea obtinuit & actu possidet, teneatur dimittere? 5. An si in nova supplica, per quam obtinuit Romæ habilitatem ad aliud beneficium, non debite exposuisset modum dimissionis antiqui & provisionis de moderno beneficio, sit securus in conscientia istud retinendo? 6. An casu, quo res fieret notoria, ac ad forum

externum deduceretur, pro hoc foro profit sibi apud Judicem Ecclesiasticum absolutio &c. pro foro inter-

no prius obtenta? Quod autem plures movit quaestiones, eo brevius expedire juvat.

QUÆSTIO I.

An Henricus absolutè opus habuerit absolute à censuris, & dispensatione in irregularitate atque ad retinendum beneficium primum?

1 Opus habuisse non solum ipse Henricus agnovisse videtur, dum Romæ absolutionem & dispensationem petiit & obtinuit, verum etiam res ipsa satis clarè cadit sub oculos, nempe commissam ab Henrico fuisse Simoniam, dum pro beneficio solvit summam pecuniariam sat magnam, per quam sibi viam aperuit ad obtinendam parochiam, alàs non obtenturus, consequenter, quia Simonia hæc fuit realis, & per executionem ab utraque parte scilicet per dationem pecuniæ & collationem beneficii, completa, post se traxit pœnas in Simoniacè promotos statutas, nempe excommunicationem lata sententiæ, & si in ea exerceatur actus Ordinum, irregularitatem, nec non inhabilitatem ad retinendum beneficium Simoniacè obtentum, cum collatio fuerit nulla. *Extrav. cum detestabile. 2. h.t.c. penult. de elect.*

2. Nihilominus tamen, si Henricus (de quo tamen valde dubito, & ipse suo facto, dum absolutionem &c.

petiit, uti & ejus collega Wolfgangus, contrarium ostendit) si, inquam, verè credidisset, collatorem qui pensionem 500. florenorum exegit, Indulto Papali præditum fuisse ad pensiones à promovendis ex justa causa exigendas vel accipiendas, adeoque bona fide dedisset summam 500 florenorum, qua potuit simul & semel redimere pensiones forsan alias quotannis solvendas, tunc censuram, quod nulla fuisset necessitas petendi absolutionem, & dispensationem, quamvis collatio tamen fuerit nulla & irrita, si collator caruit Indulto Papali pensionem à promovendis accipiendi. Pars prior, quod absolutione & dispensatione opus non fuisset, constat inde, quod Henricus bona fide solvens pensionem non peccaverit, consequenter nullam censuram, vel irregularitatem incurrerit, nec obligationem contraxerit dimittendi beneficium parochiale bona fide, licet nulliter, acquisitum, ante sententiam Judicis (nunquam autem, si res ad forum contentiosum non fuerit

fuert deducta, pronuntiandam) nec fructus perceptos restituendi, utpote debitos bonæ fidei possessori. Ratio est, quia hæc omnia sunt à Jure statuta & ordinata in poenam Simoniacorum: poena autem locum non habet, ubi delictum non est, cum poena definiatur esse *justa delicti coercitio*, per l. 26. ff. § l. 22. C. de poenis, item c. 23. de R. J. in 6. ibi. *sine culpa, nisi subijt causa, non est aliquis puniendus*. Quod autem non fuisset obligatio dimittendi Beneficium nulliter acquisitum ante sententiam aliquam Judicis, nempe declaratoriam, sumitur ex c. 19. de hæret. in 6. & communi Doctorum, asserentium poenam privativam juris quæsitæ non incurri ante omnem sententiam: sed Henricus acquisivit jus possidendi Beneficium: ergo. Pars posterior, quod beneficium non obstante bona fide fuisset nulliter acquisitum, contra Navar. & Ugo sin. defenditur à plerisque cum S. Thoma ex c. 27. c. 33. junct. gl. b. t. § c. penult. de Elect. quia nullitas collationis (& inhabilitas ad idem beneficium) non est in tali casu statuta in poenam provisæ, sed in detestationem abominandæ Simonie, ac in poenam promoventis Simoniacæ, vel promovere volentis. Ex qua bona fide etiam hoc commodi recommendasset in Henricum, ut intra triennium præscripsisset primum Beneficium ipsum, & fructus

omnes, etiam formaliter exstantes, ita ut nec in foro externo, si contigisset ad istud causam devolvi, molestari potuisset super beneficio vel fructibus propter Regulam Cancellariæ de triennali possessore, per ea, quæ præter & cum aliis tradit P. Melchior Friderich in Tract. de Simonia n. 208. § 213.

Ad actionem dubitandi nemo respondere cum fundamento potest, nisi ipse Henricus, qui solus nescire potest, an verè & saltem ex fundamento probabili crediderit, collatorem Indulto Papali ad exigendam pensionem fuisse munitum, & sic ex probabili errore eam solverit, quo pacto Simoniam & peccatum formale evasisset, consequenter nec poenam ullam contraxisset, nec obligationem dimittendi Beneficium aut fructus illos ante omnem sententiam Judicis. Sin verò non crediderit syncerè Indulto Papali munitum esse, mala fide processit, & sic ob Simoniam formalem absolutione, & dispensatione indiguit, ac obligatus fuit injunctas sibi conditiones implere, uti per sua facta ipsemet videtur agnovisse, nisi forsitan ex tenentitudine conscientie pro majori tantum securitate præsterit ea, de quibus meminit species facti, & ipse dubitat, an ritè omnia impleverit.

QUÆSTIO II.

An Henricus primam conditionem sibi à S. Pœnitentiariâ injunctam, ut liberè intra annum cum effectu dimittat parochiam, satis impleverit?

⁴ **A**ngitur Henricus maximè & unicè propter particulam *liberè* à S. Pœnitentiariâ adjectam; siquidem Parochiale Beneficium dimisit quidem intra annum, sed tali dimissione, quæ exterius habebat speciem permutationis cum alio Beneficio, quam utique facere non poterat, utpote jure reali propter nullitatem provisionis destitutus: propter hoc putat, se non *liberè* dimisisse, cum non absolutè dimiserit, sed prius sibi novam parochiam dictò modò procuraverit, neque defectum suum, propter quem permutare non potuit, coram Officio Episcopali manifestaverit.

⁵ Hoc tamen non obstante existimo, Henricum suæ obligationi satisfecisse, partim quia tò *liberè* in hac materia opponitur necessitati externæ & compulsivæ per sententiam Judicis, ut aded censeatur liberè Beneficium dimittere, qui non compulsus à Judice dimittit, licèt in foro interno jam antecederet fuerit obligatus dimittere propter nullitatem provisionis, vel etiam propter jussionem S. Pœnitentiariæ, hanc obligationem declarantis potiùs quàm primitus imponentis. In exemplo: si quis obtineat secundum Beneficium in-

compatibile cum primo, liberè censeatur dimittere Beneficium primum, si dimittat ante sententiam Judicis compulsoriam, licèt jam antecederet fuerit obligatus dimittere in conscientia ex dispositione Juris, eò quòd vacet ipso jure primum obtentò pacificè secundò Beneficìo incompatible, c. 28. § Extrav. Execrabilis Jo. XXII. de Præbend. Trid. s. 7. c. 4. de ref. Et licèt Papa censeat secundum Beneficium expressè ac specialiter dimittere primum jubeat. Partim quia Henricus in suo memoriali vel supplica pro novo Beneficio Parochiali nullum præterdit jus, quod aliàs habent permutare volentes ad novum Beneficium saltem conditionatè, si permutatio admittatur; nam in supplica posuit, *se non permutare, sed liberrime dimittere suum Beneficium, & aliud sibi conferri rogavit benignissimè atque intuitu meritorum suorum*, non vi permutationis (ut ut apparenter ac in specie fuerit permutatio) & hæc ultima verba etiam in collatione nova fuerunt repetita. Atqui purè, absolutè, & sine prætenso jure ad aliud resignans Beneficium *liberè* dimittit, quatenus nimirum libera dimissio opponitur juri ad præsens vel aliud Bene-

Beneficium de novo conferendum, & quatenus excludit obligationem collatori impositam aliud sibi Beneficium conferendi; seu quatenus opponitur permutationi. Atque ex his tollitur satis Henrici Serupulus; cum tō liberè positum in Rescripto S. Pœnitentiariæ non opponatur alteri promotioni, de qua sibi providè consulit dimittens Beneficium, quia

implevit, quod facere iustus est, dimittendo tum ante sententiam compulsoiorem, tum dimittendo sine prætenso jure ad alium Beneficium. Prodere autem coram Officio Episcopali suum delictum, & resectum nullatenus fuit obligatus Henricus, quia tam ardua obligatio ex nullo jure sufficienter probatur.

QUÆSTIO III.

An Henricus alteram conditionem, vi cuius restituere fructus perceptos iustus est, satis impleverit?

Dubitat Henricus ex hac unica causa, quod intra annum ab obta absolutione ac dispensatione non fecerit restitutionem, imò necdum fecerit, cum tamen putet, intra annum faciendam restitutionem sibi injunctam esse, & quidem sub pœna reincidentiae in pristinas censuras, quod ipsum facit valde anxium. Sed hoc iterum non obstante

Respondeo & dico, Henricum huic conditioni per firmum propositum restituendi fructus, quamprimum potuerit, & Ecclesiam servandam indemnem, vel potius lucrò non privandam, ut explicat species facti, suæ obligationi ita satisfecisse, ut saltem formaliter (& probabiliter etiam materialiter) non peccaverit, consequenter periculum reincidendi in

pristinas censuras, habeat nullum. Suadetur s. quia probabilius non fuit mens S. Pœnitentiariæ, ut intra annum faciat restitutionem fructuum, partim quia verba *intra annum fuerunt posita ante verba, Ecclesiam parochialem liberè dimittat, & deinde absolute & sine expressione temporis subjungitur; nec non fructus ex ea perceptos, prout de jure, restituat:* partim quia clausula, *prout de jure,* satis indicat, non aliter injunctam esse restitutionem fructuum, quam jubeat ipsum Jus: sed Jus Sacrum nullibi determinat tempus, nec uspiam dicit, fructus ex Beneficio Simoniaco perceptos infra annum necessariò restituendos esse: partim quia non censetur injunxisse aut injungere S. Pœnitentiaria, quod sæpe moraliter non est possibile, quia, si

C 2

Bene-

Beneficiatus Simoniacus patrimonialia jam habeat bona, impossibile ipsi est infra annum, infra quem vivere debuit & debet ex fructibus Beneficii, cum aliis careat bonis, eosdem fructus restituere, consequenter indulgenda est ipsi mora, donec tam bene habens evaserit, ut restitutionem facere possit. Hæc meo iudicio satis probant, non fuisse injunctam Henrico restitutionem fructuum infra annum, consequenter ipsum non violasse præceptum Pœnitentiariæ, ac proin nec materialiter peccasse, aut peccare differendo restitutionem, præsertim cum differat sine damno, vel lucro cessante, ipse Ecclesie, cui fructus sunt restituendi. Suadetur 2. Etsi transmitteretur, præceptam fuisse restitutionem infra annum faciendam, tamen dilatio illius in his circumstantiis non fuit culpabilis & formaliter peccaminosa, partim quia contigit ex rationabili causa, scilicet ob periculum manifestandæ Simonie commissæ, quod utique non tenebatur subire Henricus, item ob aliqualem impotentiam; partim quia Henricus fecit firmum propositum restituendi, quando sine periculo restitutionis & commodius poterit, & quidem cum interesse seu usuris vel censibus instar alterius debitoris: quæ utique abundanter sufficiunt ad hoc, ut Henricus potuerit sibi formare dictamen prudens, se non statim ad restitutionem obligari, sed eam licitè ultra annum differri posse.

Ubi autem culpa, & quidem gravis, non est, locum non habet poena gravissima, nimirum reincidentia in censuras.

Atque ex his patet responsio ad rationem dubitandi. Ego autem adhuc observo (licet super hoc non interrogatus) Henricum vi jussionis S. Pœnitentiariæ non obligari restituere 1. fructus provenientes ex speciali functione parochiali, ut sunt reditus stolæ, uti vocant. Quia ex una parte in alterius gratiam laboranti debetur stipendium, quale sunt reditus stolæ; ex altera verò Henricus per sententiam non est jussus restituere reditus stolæ, qui non videtur venire nomine fructuum beneficalium in materia odiosa. 2. Fructus post absolutionem & dispensationem perceptos usque ad actualem dissolutionem parochiæ intra annum, ut jussus erat, factæ; eò quod retentio Beneficii, consequenter & fructuum perceptio per hoc tempus ipsi fuerit indulta, & annus ad dimittendum ab ipsa S. Pœnitentiaria concessus. 3. Juxta quosdam etiam fructus beneficales ad sustentationem congruam necessarios: sed horum sententia non videtur mihi satis probabilis; cum fructus superfluos restituendi obligatio jam aliunde detur in beneficiatis, adeoque, si hæc sententia esset vera, Simoniaco nulla poena, aut nova obligatio imponeretur, quod nullatenus admitti posse videtur.

Q.Æ.

QUÆSTIO IV.

An Henricus, si unam vel alteram conditionem non satis implevisset, teneatur parochiam, quam postea obtinuit, & actu possidet, dimittere?

Hæc questio ex resolutione præcedentium cessaret. Sed quia Henricus, etiam facta hypothese non satis impletæ conditionis, rescire cupit, quid sibi faciendum,

Respondeo breviter, eum etiam in hoc hypothese non esse obligatum dimittere. Ratio est 1. quia Henricus modernam parochiam non obtinuit Simoniacè, licet dictas conditiones non implevisset, & sic obtinuit validè, ac per consequens validè retinet, imò & licitè, quia dimissionem novæ parochiæ obtinendæ aut restitutionem fructuum ex ea percipiendorum ipsi non injunxit S. Pœnitentiaria, sed solum dimissionem primæ parochiæ per Simoniæ obtentæ, nec ad aliud beneficium obtinendum reddidit ipsum inhabilem. 2. Quia Henricus, licet propter non impletas debite conditiones reincidisset in censuras (quod tamen verum non esse, satis jam ostensum est) per hoc tamen non fuit obligatus dimittere novam parochiam legitimè & non Simoniacè obtentam; partim quia S. Pœnitentiaria solum præcepit dimissionem parochiæ per Simoniæ obtentæ, partim quia hanc unicam pœnam,

scilicet reincidentiam, statuit in pœnam negligentæ in implendis conditionibus, non aliam pœnam, uti est inhabilitas ad aliud beneficium, vel obligatio dimittendi aliud beneficium non Simoniacè obtentum; partim quia Henricus novam parochiam acquisivit post absolutionem à censuris, & antequam in illas reincidisset: ergo, licet censura, præsertim excommunicatio, reddat inhabilem ad obtinendum validè beneficium. c. 7. de Cleric. excom. ministr. tamen Henricus validè obtinuit alteram parochiam, quia tunc non erat in censura. Adde, quòd laborans censurâ occultâ, qualis fuisset hæc, probabiliter licitè accepit beneficium, uti docui in *Candidato tit. de Elect. n. 27. 28.* Item quòd à censuris istis pro foro interno absolvere possint non solum Episcopi, Trid. s. 24. c. 6. de ref. sed etiam Religiosi Mendicantes, uti Jesuitæ, Franciscani, Dominicani, Carmelitæ, Augustiniani Eremitæ, & Reformati &c. ut fuse probat Hyacinthus Donati to. 1. p. 1. tr. 13. q. 17. Et to. 2. tr. 11. q. 17. 18. Gobat in *Theol. Experim. tr. 7. casu 8. n. 373.* Ex his aliquem pro majori securitate posset adire Henricus & absolutionem petere,

tere, si forè in censuras reincidisset, parochiam verò retinere. Accedit, quòd Episcopus etiam pro foro externo cum eo, qui obtentum per Simoniam beneficium sponte dimisit

ante sententiam Judicis condemnatoriam (uti fecit Henricus) dispensare valeat. per can. 1. caus. 1. p. 5. & ego tradidi in dicto Candidato h. 1. n. 67.

QUÆSTIO V.

An Henricus, si in nova Supplicâ, per quam Romæ obtinuit habilitatem ad aliud Beneficium, non debite exposuisset modum dimissionis antiqui, & provisionis de moderno Beneficio, sit securus in conscientia istud retinendo?

Respondeo, securus esse, imò nec obligatum fuisse rehabilitatem ad alia beneficia, ab illo distincta, quod Simoniacè impetravit, petere. Ratio, quia inhabilitas Simoniaci ad alia beneficia non est statuta à Jure Communi, sed solum à S. Pio V. in Bulla cum primum 5. quæ teste Navar. h. t. Consil. 92. Palao de Simonia pu. 25. n. 7. Pirhing. ad h. t. n. 170. & aliis patum, quoad hoc vel usu non est recepta, vel saltem non obligare incipit ante omnem Judicis sententiam, vel condemnatoriam

vel declaratoriam; adeoque, cum res ad forum externum & contentiosum non videatur esse deducta, consequenter nulla sententia ferri possit à Judice, securus erit Henricus. Dein nec fuit necessarium in supplicâ exprimere modum dimittendi primam parochiam & obtinendi secundam, quo usus est Henricus, quia nullum vitium irrepsit, nec aliquid actum contra SS. Canones, vel missionem S. Pœnitentiariæ, ut ad quæstionem 2. dictum & doctum est.

QUÆSTIO VI.

An casu, quo res fieret notoria, & ad forum externum deduceretur, pro hoc foro profit Henrico absolutio prius pro foro interno obtenta?

Quamvis Laymanus l. 1. Theol. Mor. tr. 5. p. 1. c. 7. n. 7. Pigna-

telli to. 2. consult. 59. n. 62. La Croix l. 7. de cens. n. 162. Reiffenstuel l. 5. tit.

tit. 39. n. 247. & alii ab his citati doceant, posse Judicem (non teneri) absolutum à censura pro foro interno tractare ut absolutum etiam in foro externo & contentioso, si is absolutionem per testimonium v. g. Confessarii, cui demandata est absolutio, satis probet. In præsentiamen casu, si res deferretur Romam, & à Dataria examinaretur causa pro foro externo, & ibi Henricus declararetur tanquam Simonie reus, commissæ in consecutione prioris parochie, non posset Judex inferior, licet aliàs competens, etiam Episcopus, attendere absolutionem præ-

cisè pro foro interno obtentam, nec posset Henricum pro foro externo tractare ut absolutum. Ratio, quia per hoc, quòd tribunal Pontificium semel se immiscuerit huic causæ, & manum apposuerit, inferioris Judicis, etiam Episcopi, ligatæ sunt manus ita, ut, licet vellet, non tamen posset renitente Pontificis tanquam Superioris Curiæ efficaciter tractare Henricum ut absolutum eique pro foro externo pœnas remittere: sicut, quomodo Superior ad se avocat causam ab inferiori Judice, cessat hujus potestas, & ligatur.

TITULUS IV.

Ne Prælati Vices suas vel Ecclesias sub annuo censu concedant.

DECISIO CXLVIII.

De Capitulo pensionem annuam exigente à suo Vicario sub titulo *absentia*.

SPECIES FACTI.

Capitulum Ecclesiæ cujusdam collegiatæ præter alias etiam sibi pleno jure incorporatam habet parochiam B. à cujus administratore, vicario suo, à multis jam annis sub

titulo *absentia*, ut vocant, exegit & accepit annuam pensionem 200. florenorum. Non ita pridem per obitum vacare contigit dictam parochiam, vel Vicariatum, & Kilianus prævia